

1. MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Célok, kompetenciák, tevékenységi formák

A munkaközösségünk által kidolgozott magyar irodalom tanterv a Nemzeti Alaptanterv, Az alap- közép fokú nevelés-oktatás kerettantervei és az érettségi általános és tantárgyi követelményei alapján készült. Konceptiónk lényegéhez tartozik, hogy az életkori sajátosságok figyelembe vételével már a 7. évfolyamtól kezdve megalapozzuk a tanulók színvonalas felkészítését elsősorban az emelt szintű érettségi vizsgára és az egyetemi, főiskolai felvételire, de igény szerint felkészítünk a közép szintű vizsgára is.

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot a társadalmi és kulturális tevékenységek során, az oktatásban és képzésben, a munkában, a családi életben és a szabadidős tevékenységekben. A tanulót segítjük abban, hogy különféle kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban kommunikálni tudjon, kommunikációját figyelemmel kísérje és a helyzetnek megfelelően alakítsa. Képes legyen megkülönböztetni és felhasználni különféle típusú szövegeket, megkeresni, összegyűjteni és feldolgozni információkat, képes legyen életkorának megfelelően különböző segédeszközöket használni, saját szóbeli és írásbeli érveit a helyzetnek megfelelő módon meggyőzően megfogalmazni és kifejezni.

A 7. és a 8. évfolyamon az irodalomolvasás, a mű- és gyermekközpontú irodalomtanítás elvét érvényesítjük. Történeti szempontok elsősorban a műfaj- és kultúrtörténet formájában jelennek meg. Erőteljes hangsúlyt fektetünk a tanulási készségek, az írás-olvasás- és beszéd-készség, szövegalkotás, a kommunikációs kompetencia és a személyiség fejlesztésére. A kerettantervben előírt tartalmi követelményeknek megfelelően haladunk, bár egyes konkrét művek tanítását a felsőbb évfolyamokról előbbre hozunk, míg másokat későbbre tervezzük.

A 9-12. évfolyamokon arra törekszünk, hogy a műközpontú (esztétikai, poétikai, stilisztikai, stb.), a gyermekközpontú (személyiségfejlesztő, személyes tapasztalatokat, élményeket mozgósító) és az irodalomtörténeti (kultur- és művelődéstörténeti) szempontok kiegyensúlyozottan jelenjenek meg tantervünkben. Programunk lehetővé teszi, hogy a művek feldolgozásának rendje kövesse az irodalomtörténeti korszakok sorrendjét, de lehetőséget ad a tananyag elrendezésének más elveinek érvényesítésére is. Így esztétikai, poétikai, emberi, erkölcsi problémák mentén is szervezhetők témakörök. Kritikai érzéket fejlesztünk ki, aminek nagy szerepe van az érzelmi élet finomodásában, az empátia fejlődésében, segít megérteni az emberi, társadalmi problémákat, tudatosabbá teszi az egyén önmagához és környezetéhez való viszonyát. Lehetőséget teremt az ön- és emberismeret, a képzelet, a kreativitás és a kritikai gondolkodás fejlesztésére, miközben a tanulók megismerik a sokoldalú és sokjelentésű hagyomány fogalmát, a nyelvi és művészi konvenciót.

Mind irodalomból, mind nyelvből nyitva hagyjuk annak a lehetőségét annak, hogy az itt leírt tantervtől az iskola bármely tanára a törvényi szabályozás adta lehetőségeken belül egyes anyagrészeket átcsoportosítson akár az egyes évfolyamok között is, ha a diákok előmenetele, jobb felkészülése ezt megkívánja.

Tantervünk tartalmazza a mozgókép és médiaismeret témából a kerettanterv által a 8. osztályoknak javasolt egységet. E témát a 7. osztály tantervébe illesztettük. Ennek az az

indoka, hogy az iskolánkba belépő 7. osztályosok számára fontosnak tartjuk a mozgóképnelv és a médiaismeret alapjait már a hatosztályos gimnázium első évfolyamán megismertetni.

Belefoglaltuk a 11. és a 12. évfolyam magyar irodalom fakultációjának programját. Ezen túl a magyar-munkaközösség minden évben szervez szakköröket a diákok érdeklődésének és a tanárok tehetségének és érdeklődési körének megfelelő területeken. Ilyen a színjátszó kör, az irodalomszakkör, a filmklub, az irodalmi teadélután stb. Tanórán kívül az osztályfőnökökkel együttműködve számos kulturális programot szervezünk (kiállítások, film, színház, tanulmányi kirándulás, erdei iskola stb.)

Tantervünk célja, hogy túl a kötelező feladatokon, megfeleljen mind az iskola hagyományaiból következő és a fenntartó (az egyetem), valamint az iskolahasználók (a szülők és a diákok) által elvárt korszerű elítképzés, mind a tanárképzés követelményeinek.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

7. évfolyam

Évi óraszám: 185 óra

Képességek, kompetenciák, belépő tevékenységi formák

1. Mind a kulturált nyelvi magatartás, a szövegértés, a szövegalkotás, mind a tanulási képességek fejlesztése területén az a törekvésünk, hogy megszilárdítsuk az előző évfolyamokban már elsajátított készségeket és tevékenységeket, valamint ezeket továbbfejlesszük.
2. Személyiségfejlesztés: önismeret, önállóság, megalapozott önbizalom, felelősség a nyelvi kifejezés minősége és tartalma iránt.
3. Tanulási technikák fejlesztése: írott szövegből a fontos közlések kiemelése, vázlatkészítés.
4. Fogalmazási készség szóban és írásban: elbeszélés, leírás, jellemzés; a tanult művek elemzése egy-két megadott szempontból; feleletterv készítése.
5. Szövegértés: hasonlóságok és különbségek tudatosítása, a szövegben megjelenő emberi helyzetek, érzelmi tartalmak árnyalt megértése, megvitatása.
6. Kommunikációs készség fejlesztése: hallás után mások véleményének megértése, diszkusszió: érvek és ellenérvek szabatos megfogalmazása
7. Önálló ismeretszerzés: könyvtárhasználat, információgyűjtés különböző információ-hordozókról.
8. Lírai, epikai, drámai művek részleteinek önálló olvasása, megjelenítése.
9. Memóriafejlesztés: versek, prózai és drámai szövegek egyes részleteinek szöveghű felidézése.
10. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete, az egyszerű mondat felbontása, szintagmák felismerése. A mondat elsődleges és másodlagos jelentésének felismerése, a mondathoz kapcsolódó nyelvhelyességi ismeretek biztos alkalmazása, a központozásban a zárójel, gondolatjel, kettőspont, pontosvessző használatának legfontosabb esetei, a tulajdonnevek és a belőlük képzett melléknevek helyesírása, az egybe- és különírás szabályai.
11. Törekvés a megfelelő hangképzésre, beszédlegzésre és hangoztatásra, artikulációra. Figyelem a beszédtempó, a hangmagasság, a hangerő és a hanglejtés alkalmazására.
12. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése.
13. Mozgóképek és médiaismeretből műsorok, filmek, sajtóközlemények megvitatása, feldolgozása a tanórán és egyénileg, az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása, rövid tanulói beszámoló, projektmunka.
14. Tájékozódás Budapest kulturális hagyományaiban, kulturális életében (múzeumok, színház, kultúrtörténeti helyek látogatása tanulóközösséggel, családdal; kisebb adatgyűjtés, megfigyelés a helyszínen, kisebb szóbeli, írásbeli beszámoló elkészítése, ismertetése).

MAGYAR IRODALOM

Témakörök, tartalmak

1. Epikai (novella, karcolat 15 óra, eposz 8 óra, regény 17 óra), lírai (18 óra) és drámai művek (16 óra) olvasása, értelmezése a magyar és világirodalom különböző korszakaiból.

2. Memoriter, kreatív gyakorlatok

3. Szövegek kiegészítése, a téma különböző hangnemekbe transzponálása, képes, rajzos, szöveges élménybeszámolók, versek, próza- és drámarészletek megjelenítése, önálló szövegalkotás különböző műfajokban (könyvajánlás, illusztrációk készítése, a szereplők környezetének, ruháinak leírása, lerajzolása, egy-egy figura, esemény, szituáció különböző nézőpontú bemutatása, stb.)

4. Fogalmak

Műnemek, műfajok: novella, adoma, anekdota, vicc, regény, anekdotikus regény, vígeposz, népdal, bordal, életkép, helyzetdal, óda, alakrajz, dráma, vígjáték

Egyéb esztétikai fogalmak: stílusparódia, satíra, fantasztikum, szimbólum, motívum, kulcsszó, nézőpont, elbeszélő, elbeszélés, szerkezet, párhuzam, ellentét, ismétlés, metafora, hasonlat, hangnemek (ó dai, ironikus), magyaros és időmértékes verselés, párbeszéd, konfliktus, szereplő, helyzet- és jellemkomikum.

5. Szerzők

Petőfi Sándor, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Móra Ferenc, Krúdy Gyula, Kosztolányi Dezső, Karinthy Frigyes, Nagy Lajos, Örkény István, Molière műveiből.

MEGJEGYZÉS: a kerettantervben előírt néhány mű a 8., a 9. és a 10. évfolyam anyagában jelenik meg.

A továbbhaladás feltételei

Részvétel a közéleti kommunikáció iskolai helyzeteinek különféle formáiban felszólalás, hozzászólás formájában. A mindennapi élet problémáiról, olvasmányokról a saját vélemény megfogalmazása az érvelés szabályait követve. A megértést biztosító hangos és csendes olvasás. Rendezett egyéni íráskép. A különféle műfajú művek szerkezetének, jelentésének felismerése, epikus és drámai olvasmányok cselekményének megértése, szereplőinek jellemzése. A líra formanyelvének, stílusjegyeinek felismerése, elemzése, szakszerű megnevezése. Vázlatkészítés, cselekményvázlat írása.

Taneszközök, tankönyvek

Arató László, Pála Károly: Irodalom 12-13 éveseknek; Szöveggyűjtemény 12-13 éveseknek
A már használatban lévő, az újonnan megjelenő irodalomtankönyvek, szöveggyűjtemények, segédkönyvek a tanár szabad választása szerint.

MAGYAR NYELV

Témakörök, tartalmak

1. magán és közéleti kommunikáció (8 óra), az egyszerű mondat (40 óra: a mondat mibenléte, fajtái, az egyszerű mondat szerkezete, szintagmák) az egyszerű mondatához kapcsolódó helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek (13 óra), a szóalkotási módok (7 óra), könyv- és könyvtárhasználat (4 óra).

2. Fogalmak: kijelentő, felkiáltó, kérdő, óhajtó, felszólító mondat; tagolatlan, tagolt; tő- és bővített mondat, hiányos szerkezetű mondat. A szószerkezetek fajtái. A szóösszetételek és fajtáik.

A továbbhaladás feltételei

Az egyszerű mondat részeinek, szintagmáinak megnevezése, elemzése, A mondatfajták biztos megkülönböztetése, A szóalkotás gyakori módjainak fölismerése és elemzése. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási szabályok megfelelő alkalmazása. A magyar Helyesírási Kézisztár önálló használata.

Tananyagok, tankönyvek

Antalné - Raátz: Magyar nyelv és kommunikáció 7. osztály

Jobbágyiné - Széplaky - Törzsök: Magyar nyelvtan 12-13 éveseknek

Takács Etel - Török Imre: Magyar nyelv 7.

Valamint bármely tankönyv, amely a kerettantervnek és a helyi tantervnek megfelel a tanár választása szerint

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

8. évfolyam

Évi óraszám: 148 óra

Belépő tevékenységformák, képességek, kompetenciák

1. Szövegalkotás: cselekmény újraírása az eredetitől eltérő nézőpontból; befejezés-változatok írása
2. Kommunikáció: Meggyőzési technikák; érvek, ellenérvek szóban és írásban
3. Szövegértés: Mindennapi és szépirodalmi szövegek értelmezése, műértelmezések összevetése, állásfoglalás; nyelvi eszközök funkciójának felismerése
4. Egyéb kreatív gyakorlatok: szövegrészletek átélt megjelenítése.
5. Vázlatírás, jegyzetelés, a lényeg kiemelése, tanulási technikák fejlesztése.
6. A memória fejlesztése, aktív és passzív szókincs bővítése önálló munkával.
7. Tanulási képesség: Önálló anyaggyűjtés mindennapi, szakmai, irodalmi témákhoz a könyvtári katalógus és más információhordozók segítségével, önállóan gyűjtött anyagból beszámoló, kiselőadás készítése.
8. Kulturált nyelvi magatartás: Nyelvváltozatok szókészletének tudatos használata a különféle kommunikációs helyzetekben. Együttműködés a társakkal szituációs vagy szerepjátékban. Önbecsülésen és mások megbecsülésén alapuló együttműködés csoportos beszélgetésben, vitában. Az eltérő vélemény figyelmes és türelmes meghallgatása, tisztelete, adott esetben tömör reprodukciója. Saját vélemény megvédése vagy korrekciója. A kommunikációs zavarok, konfliktusok feloldásának képessége, a manipulációs szándék és a hibás következtetések, megalapozatlan ítéletek felismerése.
9. A testbeszéd, az arcjáték néhány jelének ismerete, törekvés ezek tudatos alkalmazására. A gesztusokkal való kommunikáció lehetőségeinek és korlátainak megtapasztalása. A testbeszéd, a térközsabályozás és az arcjáték néhány jelének ismerete, tudatos alkalmazása. Törekvés a szemkontaktus tartására a beszédpartnerrel. A szóhasználat, a szöveg hangzása és a gesztusok összehangolt alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben. A szöveg tartalmát megerősítő és megkérdőjelező gesztusok ismerete, törekvés ezek tudatos használatára. Megértésük (dekódolásuk) hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a tömegkommunikációban, verbális, hangzó és képi szövegekben; a művészetben (pl. film, színház, fotó, képzőművészet).
10. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete: Mondatelemzési jártasság az összetett mondatok területén. Igény a magyar nyelv és a tanult idegen nyelv nyelvtani szerkezetének összehasonlítására.
11. A korábbi évfolyamokon belépett képességek, készségek továbbfejlesztése (pl. a város kulturális életének, hagyományainak, emlékhelyeinek megismerése, feldolgozása, közös egyéni színház-, múzeumlátogatás stb.)

MAGYAR IRODALOM

Témakörök, tartalmak

1. Irodalomolvasás

Művek megismerése a magyar és európai irodalom köréből, lírai (19 óra), drámai (19 óra), epikus művek (novella 15 óra, regény 21 óra) közös és önálló olvasása; beszélgetés, vita, a művekkel kapcsolatos írott és szóbeli feladatok megoldása

2. Fogalmak

Műfajok: epigramma, himnusz, ballada, értekező próza, ifjúsági regény, kalandregény, tragédia
Poétika: idősíkok, térszerkezet, versmondattan, ismétlés, variáció, ellentét, párhuzam, beszédhangok szerepe a költői nyelvben

3. Szerzők

Janus Pannonius, Balassi Bálint, Zrínyi Miklós, Csokonai Vitéz Mihály, Kölcsey Ferenc, Arany János, József Attila, Radnóti Miklós, Kosztolányi Dezső, Hemingway, Tamási Áron, Sylvia Plath, Verne, Stevenson, Golding, Szophoklész, Shakespeare, Vajda János, Ady Endre, Vörösmarty Mihály, Örkény István, Nagy László

A továbbhaladás feltételei

A szöveg értő befogadását biztosító olvasás. A tanulmányokhoz szükséges eszközszintű íráskészség, jól olvasható, esztétikus írás. A feldolgozott művekről, olvasmányélményekről színházi előadásokról beszámoló írása a megfelelő stílusban. A megismert műfajok stíluseszközeinek megnevezése a tanult szakkifejezésekkel. Az olvasott művekben megjelenő emberi problémák bemutatása önálló véleménynyilvánítással.

Tankönyvek, taneszközök

Arató László, Pála Károly: Irodalom 13-14 éveseknek; Szöveggyűjtemény 13-14 éveseknek
A már használatban lévő, az újonnan megjelenő irodalomtankönyvek, szöveggyűjtemények, segédkönyvek, amelyek megfelelnek a kerettantervnek és a helyi tantervnek a tanár szabad választása szerint

MAGYAR NYELV

Témakörök, tartalmak

1. Az összetett mondat szerkezete, a tagmondatok szerkezete, a tagmondatok sorrendje (6 óra).

2. Az alárendelő és a mellérendelő mondat fajtái. A többszörösen összetett mondat. A mondat és a szöveg viszonya (40 óra)

3. A tanult leíró nyelvtani fogalmak rendszerezése: A nyelvi szintek: a mondat, a szó szerkezetek, a szófajok rendszere, alaktani ismeretek, a hangrendszer, a mondatfonetikai eszközök (7 óra).

4. Helyesírási ismeretek: A magyar helyesírás alapelvei, az összetett mondat központozása. A párbeszéd és idézetek írásmódja (11 óra)

5. Kitekintés a magyar nyelv életére: Nyelvváltozatok, normák, nyelvrokonság, a magyar nyelv típusa (4 óra)

6. Szövegműfajok és kifejezési formák, könyv- és könyvtárhasználat (6 óra).

7. Fogalmak: Összetett mondat: mondategész, tagmondat, főmondat, mellékmondat, utalószó, kötőszó, a mellérendelő mondat fajtái (kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető), az alárendelt mondat fajtái (alanyi, állítmányi, tárgyi, határozói, jelzői alárendelés), sajátos jelentéstartalmú mondatok (feltételes, hasonlító), többszörösen összetett mondat. Mondatfonetikai eszközök (hangsúly, hanglejtés, szünet, tempó)
Egyenes és függő idézet.

A továbbhaladás feltételei:

A köznyelv, a tanult szaknyelv, a társalgás, a szleng szókészletében meglévő eltérések felismerése és kommunikációs helyzeteknek megfelelő használata. Értő és kifejező hangos olvasás. A szöveget jól értelmező csendes olvasás.

A leírónyelvtani tudnivalók: az összetett mondatelemzése, az összetétel fajtájának felismerése. A mondattani nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása szóban és írásban. Tájékozottság a magyar nyelv eredetéről és helyéről a világ nyelvei között.

Tankönyvek, taneszközök

A 7. osztálynál említett tankönyvek 8. osztályosoknak készült kötetei és minden, a kerettantervek alapján készült tankönyv a tanár választása szerint.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

9. évfolyam

Évi óraszám: 148 óra

Belépő tevékenységek, képességek, kompetenciák

1. Szövegértés: mindennapi és szépirodalmi szövegek makro- és mikroszerkezetének, az egész és rész viszonyának vizsgálata. A szépirodalmi szövegek konnotációs jelentéseinek felismerése. Különböző műértelmezések összevetése egymással és az értelmezett művel. A köznyelvitől eltérő szövegek megértése

2. Szövegalkotás:

Írásban: a megismert szépirodalmi művek és művelődési korszakok megidézése, hősök, szituációk, események transzponálása más műfajokba, korokba

Szóban: a megismert korszakok és művek egy-egy összefüggésének rövid, a megadott szempontok szerinti értelmezése összefüggő, szabatosan szerkesztett mondatokban

3. Dialógus, vita, érvelés készségeinek továbbfejlesztése hétköznapi témákkal és tanult irodalmi művekkel kapcsolatban

4. Egyéni élmények, gondolatok, tapasztalatok, értékfelfogások és a művek közvetítette élmények, értékek, gondolatok összevetése, szembesítése. A különbség olvasat, elemzés és értelmezés között. Műelemzések összevetése, állásfoglalás tanári irányítással, csoportosan és egyéni munkával.

5. Nyelvi eszközök funkciójának felismerése, alkalmazása saját szöveg alkotásában

6. Tanulási technikák továbbfejlesztése: a lényeg kiemelése, vázlatírás, jegyzetelés

7. Memória-fejlesztés

8. Irodalmi kifejezésformák: a műnemekről és műfajokról, költői eszközökről tanultak bővítése (v.ö.: fogalmak)

9. A nyelvi szintek szabályairól és elemkészletéről eddig tanultak fogalmi szintű elnevezése, A szövegek mikro- és makroszintű szerkezetének feltárása, a szövegkohézió. Különböző tartalmú publicisztikai, szakmai-tudományos, közéleti, gyakorlati szövegek önálló elemzése, témahálózatuk, jelentésrétegeik szövegegységeik bemutatása. A magyar helyesírás szabályainak ismeretében önálló hibajavítás, önkontroll.

10. A korábbi évfolyamokon már említett képességek és készségek továbbfejlesztése (kreatív írás, a különböző információhordozók megismerése, a város kulturális hagyományainak, kulturális életének megismerése stb.)

MAGYAR IRODALOM

Témakörök, tartalmak

1. Irodalomolvasás

Lírai, epikai, drámai művek a magyar és világirodalomból az ókor (21 + 9 óra), a középkor (21 óra), a reneszánsz (32 óra), a barokk (12 óra) és a klasszicizmus (16 óra) korában

2. Fogalmak

Művészeti korszakok, stílusok: a klasszikus görög és a római művészet, irodalom, a középkor, a reneszánsz, a barokk, a klasszicizmus

Műfajok, versformák: legenda, példázat, zsoltár, szonett, elégia, ballada-forma, tercina, hexameter, pentameter, disztichon

Stilisztika: a szóképekről és az alakzatokról tanultak rendszerezése, bővítése, alkalmazása
Erkölc, lélektan, vallás, filozófia: mitikus világszemlélet, politeizmus, sztoicizmus, epikureizmus, monoteizmus, őskereszténység, skolasztika, humanizmus, reformáció, racionalizmus

3. Szerzők

Kalevala, a Biblia, Homérosz, Szapphó, Anakreón, Szophoklész, Catullus, Vergilius, Horatius, Dante, Villon, Petrarca, Boccaccio, Shakespeare, Janus Pannonius, Balassi, Zrínyi, Mikes Kelemen, Racine, Molière

4. Memoriter: Teljes művek és részletek szöveghű felidézése (legalább öt vers, egy-egy 25 -25 soros prózai és drámai szöveg)

A továbbhaladás feltételei

Jártasság szövegelemző eljárásokban. Epikai, lírai, drámai formák és a tanult műfajok felismerése, az epikai és drámai művekben a szereplők és a köztük lévő viszony jellemzése, a tér-, idő és cselekményszerkezet bemutatása. Epikai művekben az író, az elbeszélő és a szereplők megkülönböztetése, az elbeszélői nézőpont, a beszédhelyzet felismerése A lírai kompozíció néhány meghatározó elemének felismerése. Az ütemhangsúlyos és időmértékes verselés megkülönböztetése, néhány alapvető versforma ismerete. Az olvasott művek elhelyezése korban, magyar és világirodalmi művek közötti kapcsolatok felismerése.

Tankönyvek, taneszközök

Dr. Mohácsy Károly: Magyar irodalom I., Szöveggyűjtemény I.

Madocsay László: Magyar irodalom I., Szöveggyűjtemény I.

A már használatban lévő, az újonnan megjelenő irodalomtankönyvek, szöveggyűjtemények, segédkönyvek, amelyek a kerettantervek szerint készültek, a tanár szabad választása szerint

MAGYAR NYELV

Témakörök, tartalmak

1. A szöveg szerkezete és szintaktikai szintje: A szöveg és a mondat, a szöveg felépítése, a szövegegységek. A szöveg szintaktikai szintje, szövegösszefüggés, grammatikai kapcsolóelemek. A logikai kapcsolat. (17 óra)

A szöveg jelentése. A szöveg és a kommunikációs folyamat összefüggései. Szótári és lexikális jelentés. Témahálózat, tételmondat, kulcsszavak. A szövegfonetikai eszközök szerepe a szövegjelentésben (11 óra).

2. Helyesírás: a szöveg központosítása, a magyar helyesírás alapelvei (6 óra)

könyv -és könyvtárhasználat: Témafeldolgozás különböző információhordozók segítségével (3 óra).

3. Fogalmak: Szöveg, bekezdés, szövegkohézió (lineáris, globális), szöveg-kapcsolóelemek: kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és hátrautalás, egyeztetés a szövegben,

jelentésrétégek, témahálózatok, tételmondat, kulcsszó, téma, réma, szövegfonetikai eszközök. Központosítás: gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző, idézőjel szerepe.

A továbbhaladás feltételei

Kellő tempójú, olvasható írás, a szöveg megértését biztosító olvasás. A kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználat. Szabatos, világos fogalmazás. Szabatos, világos fogalmazás. A nyelvi szintek (hang, szó, mondat) szabályairól eddig tanultak fogalmi megnevezése, rendszerezése. A magyar helyesírás alapelveinek ismerete, alapvető helyesírási készség. Jegyzet és vázlat készítése írott szövegről, előadásról. Könyvtárhasználati tájékozottság.

Jártasság szövegelemző eljárásokban: a tételmondat kiemelése, tömörítés megadott terjedelemben, szövegfeldolgozás megadott kérdések alapján. A szöveg szerkezetének, témahálózatának felismerése. A szövegfonetikai eszközök szerepének ismerete a szövegek értelmezésében.

Tankönyvek, taneszközök

A 7. osztálynál említett tankönyvcsaládok 9. osztály számára készült kötetei, valamint Jobbágyiné - Honti Mária: Magyar nyelv I. és minden olyan tankönyv, amely a kerettanterv alapján készült, a tanár szabad választása szerint.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

10. évfolyam

Évi óraszám: 148 óra

Belépő tevékenységi formák, képességek, kompetenciák

1. Szóbeli és írásbeli szövegek alkotása, kommunikáció: hivatalos írásművek, meghatalmazás, elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz és más szövegműfajok megismerése, írása; érvek és ellenérvek, állásfoglalás, vázlatírás, jegyzetelés továbbfejlesztése, különböző típusú esszék írása, az értekezés műfaja, az értekezés, tanulmány, pályázat kidolgozásának állomásai, szerkezeti, stílusi követelményei
2. A megismert művelődési korszakok, írók, művek főbb stílusjegyeinek felismerése, a művek megadott szempontból történő elemzése, önálló olvasás, önállóan olvasott művek értelmezése 1-2 megadott szempontból
3. Memória-fejlesztés: verses, prózai, drámai szövegek szöveghű felidézése
4. A korábbi évfolyamokon már említett képességek, készségek fejlesztése, továbbfejlesztése, különös tekintettel az önálló információ- és ismeretszerzés és feldolgozás technikáira: tények, adatok, érvek kiválasztása különböző információhordozókról, valamint ezek újrendezése.
5. Kommunikációs készség, nyelvhasználat: stílusváltás képességének bizonyítása változatos témájú és műfajú szóbeli megnyilatkozással különböző kommunikációs helyzetekben
6. A szövegelemzés módszereinek gazdagítása szövegtani, retorikai és irodalomtörténeti ismeretek bevonásával. Kifejezésmódok, stílusesszék funkcióinak megfigyelése, értelmezése, különböző stílusrétegek felismerése és bemutatása néhány tanult irodalmi mű szövegének részleteiben tanári irányítással, csoportosan és egyéni munkával.
7. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete: A saját nyelvhasználat kontrollja a közlésfajták és szövegfajták, valamint a különböző nyelvváltozatok ismeretében. A helyesírási ismeretek bővítése
8. Önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (pl. szövegek átírása, olvasott művekhez különböző befejezések készítése, a történet folytatása, rímes játékok, párbeszéd írás, dramatizálás, párbeszédes forma átírása epikus formába, érvelés). Gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontokból rövidebb fogalmazások formájában. Önkifejező és kreatív szövegalkotás (pl. élményszerű személyes történet elbeszélése, verses, rímes szövegek alkotása, szövegek átírása különböző nézőpontokból stílus- és hangnemből, sajtóműfajok gyakorlása).
9. Az összefoglalás sajátosságainak és szerepének megismerése, megértése. Az összefoglalás sajátosságainak ismerete, összefoglalás készítése megadott szempontok alapján tanári irányítással, csoportosan és önállóan. Az összefoglalás művelésének gyakorlása, önálló alkalmazása (pl. a lényeg kiemelése, időrend követése, adatok rendszerezése, álláspontok elkülönítése). Jegyzetkészítés tanári irányítással. A tömörítés és a lényegkiemelés gyakorlása.
10. A korábbi évfolyamokon belépett képességek és készségek továbbfejlesztése (információk kezelése, feldolgozása, nem irodalmi szövegek értelmezése, kreatív írás, a város kulturális emlékeinek és kulturális életének megismerése stb.)

MAGYAR IRODALOM

Témakörök és tartalmak

1. Irodalomolvasás

Lírai, epikai, drámai művek olvasása a magyar és a világirodalomból. A művek egyéni és közös feldolgozása. A felvilágosodás világi- (18 óra) és magyar irodalma (20 óra), európai romantika (17 óra), 19. sz. első (37 óra) és második felének magyar irodalma (19 óra)

2. Fogalmak

Művészeti korszakok, stílusok, stílusirányok: rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, népiesség, realizmus

Műnemek, műfajok: tragikomédia, verses regény, episztola, levél

Poétika: a költői nyelv sajátosságairól tanultak ismétlése, rendszerezése, bővítése

Irodalomesztétika: alanyi és tárgyas költészet, fantasztikum, groteszk, mítosz stb. E fogalmakról az ismeretek elmélyítése, bővítése

Erkölc, lélektan, vallás, filozófia: felvilágosodás, racionalizmus, panteizmus, deizmus, ateizmus, utópia, mechanikus materializmus, spleen, dezillúzió

3. Szerzők

Voltaire, Rousseau, Defoe, Swift, Goethe, Schiller, Bessenyei György, Kármán József, Csokonai, Berzsenyi, E.T.A. Hoffmann, Heine, Byron, Shelley, Keats, Victor Hugo, Puskin, Katona, Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi, Arany, Kemény Zsigmond, Jókai, Madách

4. Memoriter: legalább öt vers, egy-egy 25 soros részlet prózai és drámai művekből

A továbbhaladás feltételei:

Különböző korszakokban született szövegek árnyalt megértése, a költői eszközök teremtette jelentésrétegek érzékelése. Értelmezési eszközeinek alkalmazása az írott és szóbeli kommunikációban. A tudásanyag megfogalmazása a magyar és világirodalom kiemelkedő alkotásaiban. A tanult irodalomtörténeti korszakok és stílusirányzatok bemutatása. A feldolgozott epikai, lírai, drámai művek jelentésének, művészi, emberi aspektusainak tárgyyszerű ismertetése.

Tankönyvek, taneszközök

Dr. Mohácsy Károly: Magyar irodalom II., Szöveggyűjtemény II.

Madocsay László: Magyar irodalom II., Szöveggyűjtemény II.

A már használatban lévő, az újonnan megjelenő irodalomtankönyvek, szöveggyűjtemények, segédkönyvek, amelyek figyelembe veszik a kerettanterveket, a tanár szabad választása szerint.

MAGYAR NYELV

Témakörök, tartalmak

1. Nyelvváltozatok: rétegzettség és norma a nyelvhasználatban, a nyelvváltozatok kifejezésformái. A magán és nyilvános élőszóbeli és írott kommunikáció, a dialógus és a monológ (7 óra)

2. Retorikai ismeretek: az érvelés technikája, érvek, ellenérvek, deduktív, induktív érvelés , a cáfolat módszerei. A meggyőzés és véleménynyilvánítás nyelvi kifejezőeszközei (12 óra).

3. Szövegműfajok, a szónoklat változatai

Szövegtípusok: elbeszélés, leírás, levél,

A definíció, magyarázat, az értekezés, tanulmány, pályázat kidolgozásának állomásai, stílári követelményei

Hivatalos írásművek: meghatalmazás, elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz (11 óra)

4. Helyesírás: A nem latin betűs tulajdonnevek és a gyakran használt idegen szavak írásmódja (4 óra)

5. Könyv- és könyvtárhasználat: könyvtári katalógusok, számítógépes adatbázisok, az internet szerepe az információszerzésben (3 óra)

6. Fogalmak

Nyelvváltozatok, a nyelv függőleges és vízszintes tagolódása, sztenderd, a köznyelv, nyelvjárás, regionális köznyelv, csoportnyelvek, szleng

retorika: szónoklat, alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfajok, a szónoklat részei (bevezetés, a téma megjelölése, elbeszélés, bizonyítás, cáfolás, befejezés, összefoglalás, kitekintés)

Érvelés: tétel, állítás, érv, ellenérv, deduktív, induktív módszer, cáfolat

Szövegtípus, szövegfajta, definíció, magyarázat, értekezés, tanulmány, pályázat, referátum, előadás, hivatalos levél, meghatalmazás, elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz

A továbbhaladás feltételei

A szöveg megértését biztosító néma olvasás, szöveghű felolvasás, kellő tempójú, olvasható, rendezett írás. A kommunikációs helyzetnek megfelelő hangnem, nyelvváltozat, stílusréteg kiválasztása. A művelt köznyelv, illetve a nyelvváltozatok nyelvhelyességi normáinak ismerete.

Közéleti írásművek, néhány klasszikus és mai szónoki beszéd értelmezése. Az érvelés alkalmazása különböző tantárgyak feladatainak megoldásában. Definíció, magyarázat, értekezés készítése tanulmányaihoz kapcsolódva. Hivatalos írásművek jellemzőinek ismerete és önálló szövegalkotás ezek műfajaiban. Az idézés normáinak és szabályainak ismerete, alkalmazása. A helyesírási ismeretek kiegészítése a tanult idegen tulajdonnevek, új idegen szavak helyesírásával.

Tankönyvek, taneszközök

A korábban említett tankönyvcsaládok erre az évfolyamra készült kötetei, valamint bármely tankönyv, amely figyelembe veszi a kerettantervet, a tanár választása szerint.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

11. évfolyam

Évi óraszám: 148 óra

Belépő tevékenységformák, képességek, kompetenciák

1. Szóbeli és írásbeli szövegek alkotása, kommunikáció: hosszabb, tudatosan szerkesztett esszék, értekezések, írása, ismertetés, összehasonlító elemzés, értékelő kritika, hosszabb kiselőadás, felelet, a szóbeli vizsga műfajának megismerése. Különbség az elemzés, értelmezés és a kritika között.

Érvek, ellenérvek, állásfoglalás

Vázlatírás, jegyzetelés továbbfejlesztése.

Korábbi évfolyamokon már említett képességek, készségek továbbfejlesztése, így a kreatív írás, elbeszélés, jellemzés, átírás nézőpontváltással, egy-egy téma több nézőpontú értékelését magában foglaló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés különböző módszereivel.

2. Önálló ismeretszerzés különböző hordozókról

3. Önállóan olvasott művek elemzése, értelmezése megadott szempontok szerint, az egyéni olvasat kifejezése az értekezés, az esszé műfajában

4. A megismert művelődési korszakok, írók, művek főbb stílusjegyeinek felismerése közösen nem elemzett műveken is

5. Szövegértés: Kritikai és kreatív olvasással szakmai-tudományos, publicisztikai, szépirodalmi szövegek metaforikus, metonimikus jelentésének feltárása, értelmezése. Különbségtétel az allegorikus és szimbolikus ábrázolás között tanári irányítással, csoportosan és egyéni munkával.

6. Tanulási képesség: A hosszabb felkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatokhoz adott, illetve önállóan kialakított szempontokat követő anyaggyűjtés és válogatás különböző forrásokból, jegyzet, vázlat, hivatkozás, forrás jegyzék készítése.

7. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete: a tanult stilisztikai jelenségek fogalmi szintű megnevezése, a tudásanyag önálló alkalmazása a műelemzésben, a mindennapi élet jelenségeinek megítélésében.

8. Szakmai-tudományos, publicisztikai, közéleti, szépirodalmi szövegek feldolgozása, értelmezése, értékelése jelentéstani és stilisztikai szempontok érvényesítésével

Konnotatív jelentések felfedezésével a szépirodalmi művek üzenetének teljesebb megértése.

9. A helyesírás értelmező, esztétikai szerepének megfigyelése különféle szövegekben, e lehetőségek felhasználása saját szöveg alkotásában. A diákok írásbeli és szóbeli szövegalkotásához kötődő alapvető nyelvhelyességi tudnivalók megbeszélése a beszéd és a helyesírás terén egyaránt. A helyesírás további alapvető szabályainak a megismerése és alkalmazása. Ismerkedés helyesírási kézikönyvekkel. Javítás tanári irányítással és önállóan.

A helyesírási rendszer grammatikai meghatározottságának felismerése, az ismeretek bővítése. Gyakorlottság a helyesírási kézikönyvek használatában. Nyelvhelyességi problémák önálló megoldása (szóban és írásban egyaránt). Önálló kézikönyvhasználat mellett törekvés a kifogástalan helyesírási tervezett szöveg megírására.

10. Szöveg és kép összjátékának, viszonyának megfigyelése. Különböző ábrák, illusztrációk értelmezése.

MAGYAR IRODALOM

Témakörök, tartalmak

1. Irodalomolvasás

Epikai, lírai, drámai művek közös és egyéni olvasása, elemzése a magyar és világirodalomból. A 19. század második felének világirodalma (42 óra próza, dráma, 15 óra líra), a 19. század második felének magyar irodalma II. (22 óra), a Nyugat irodalma (32 óra)

2. Elméleti ismeretek, fogalmak

Művészeti korszakok, stílusok, stílusirányzatok: kritikai realizmus, szimbolizmus, parnasszizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus, szecesszió

Műnemek, műfajok: regényciklus, fejlődésregény, karrierregény, polifonikus regény, regényciklus, novellaciklus, az önmegszólító, a létösszegező vers, drámai monológ, hangulatlíra, szerepvers, drámai költemény, analitikus dráma, drámaitlan dráma, paródia, szimultanizmus, kevert ritmusú vers, szabadvers

Esztétikai, stilisztikai fogalmak ismételése, rendszerezése, bővítése (szimbólum, allegória, hangszimbolika stb.)

Filozófia, erkölcs, vallás, filozófia: freudizmus, mélylélektan, nagyvárosi lét, magány, elidegenedés, tömeg, tömeglélektan, Schopenhauer, Kierkegaard, Nietzsche, Marx hatása a művészetekre, irodalomra, pozitívizmus, liberalizmus, dekadencia, nacionalizmus, vallásfilozófia, teozófia, antropozófia, patriotizmus, marxizmus

3. Szerzők

Stendhal, Balzac, Flaubert, Zola, Dickens, E. Bronte, Ibsen, Gogol, Dosztojevszkij, Tolsztoj, Csehov, Vajda János, Mikszáth, Browning, Whitman, Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Rilke, Ady, Móricz, Krúdy

4. Memoriter: legalább öt vers szöveghű felidézése, egy-egy 25 soros epikai és drámai részlet, idézetek célnak és szövegkörnyezetnek megfelelő alkalmazása szóban és írásban

A továbbhaladás feltételei

Értő csendes és hangos olvasás. A különféle beszédhelyzeteknek megfelelő stílus és magatartás megválasztása. Jól szerkesztett írásbeli és szóbeli érvelés. Önálló anyaggyűjtés különböző információhordozók segítségével. Adott szempontú műelemzés készítése közösen fel nem dolgozott kisepikai és lírai művekről. Nagyepikai és drámai művek szóbeli és írásbeli bemutatása. Művek összehasonlítása adott tematikai és poétikai szempontok alapján. Jellemző hőtípusok, konfliktushelyzetek bemutatása, értelmezése. Stílusirányzatok jellemző vonásainak bemutatása néhány irodalmi és képzőművészeti alkotásban

Tankönyvek, taneszközök

Dr. Mohácsy Károly: Magyar irodalom III., Szöveggyűjtemény III.

Madocsay László: Magyar irodalom III., Szöveggyűjtemény III.

A már használatban lévő, az újonnan megjelenő irodalomtankönyvek, szöveggyűjtemények, segédkönyvek, amelyek figyelembe veszik a kerettanterveket, a tanár szabad választása szerint.

MAGYAR NYELV

Témakörök, tartalmak

1. Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban: a jelentéstan mint a stilisztika alapja, a szavak jelentésének szerkezete, jelentéselemek, a hangalak és jelentés viszonya, jelentésmező, denotatív és konnotatív jelentés. Motivált és motiválatlan szavak. Stíluselem, stílushatás, állandó és alkalmi stílusérték. Nyelvhelyességi vétségek és stílustalanságok a mindennapi nyelvhasználatban. Az egyéni kifejezés formái a különféle szakmai-tudományos, közéleti, publicisztikai, társalgási stílusrétegekben (11 óra).

2. Szépirodalmi stílus: hangszimbolika, ritmusjelenségek. A szóképek, alakzatok és egyéb stílusesszközök (23 óra)

3. Helyesírás: a helyesírás értelemtükrözőtő és esztétikai lehetőségei a szépirodalomban és egyéb szövegekben (3 óra)

4. Fogalmak: Jelentésszerkezet, jelentésmező, denotatív, konnotatív jelentés, motiváltság, motiválatlanság, stíluselem, stílushatás, állandó és alkalmi stílusérték, metaforizáció.

Szóképek: metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, szinekdoché, összetett költői kép

Alakzatok: ellipszis, kötőszóhiány, ismétlődés, gondolatpárhuzam,

Mondatstilisztikai eszközök: verbális és nominális stílus, körmondat, grammatikai metafora

Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etimologica

Expresszivitás, eufémizmus, evokáció, archaizálás, egyéni szóalkotás, poétizáció

A továbbhaladás feltételei

Tájékozottság a különböző beszédhelyzetek megítélésében, megfelelő stílus és magatartás váratlan és új kommunikációs helyzetekben.

Lényegretörő, világos felépítésű közlés a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformában. A mindennapi élet problémáiról irodalmi, művészeti élményekről vélemény kifejtése, szóban és írásban különféle műfajokban: kommentár, ajánlás, értekezés. Szövegformálási, szerkesztési, stilisztikai és helyesírási hibák önálló javítása.

A tanult jelentéstani és stilisztikai jelenségek felismerése, megnevezése, alkalmazása.

Tankönyvek, taneszközök

A már említett tankönyves család e korosztály számára készült kötete, valamint bármely tankönyv, amely figyelembe veszi a kerettanterveket, a tanár szabad választása alapján

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

12. évfolyam

Évi óraszám: 128 óra

Belépő tevékenységek, képességek, kompetenciák

1. Önállóan olvasott művek önálló értelmezése
2. A tanult elméleti ismeretek alkalmazása
3. A tanult magyar és világirodalmi korszakok főbb vonulatainak ismerete, a magyar és a világirodalom jelentősebb alkotói főbb műveinek ismerete
4. A szövegalkotás szóban és írásban: Hosszabb, elemző esszé, értekezés írása a magyar és világirodalom jelentősebb íróinak műveiről; önálló műértelmezés szóban és írásban. Különböző műfajú szövegek alkotása (műértelmező, történeti-műelemző, problémaközpontú, értékelő esszé), értekezés, összehasonlítás, érvelés.
5. Kommunikáció: a tanult ismeretek alapján érvek és ellenérvek, diszkusszió, véleményalkotás és - kifejezés
6. Kommunikatív szempontok tudatos alkalmazása a különféle szövegek elemzésében, értékelésében
7. Az irodalom létformáját figyelembe vevő olvasói magatartás, értelmi és érzelmi érvekkel alátámasztott véleményformálás, a vélemény tárgyyszerű megfogalmazása
8. Kritikai érzék különféle műfajú és témájú szövegek koherenciájának, stiláris minőségének mérlegelő értékelésére, a szerzői előfeltevés vélemény felismerése, rekonstruálása
9. Nyelvtörténeti, irodalomtörténeti tanulmányok alapján az olvasott irodalmi és nem irodalmi művek társadalmi-történeti háttérének és a szöveg jelentésének önálló feltárása és megvitatása
10. A jelen irodalmi szövegek befogadásában, megértésében, nyitottság a szokatlan szerkezetű, nyelvhasználatú művek, a magyar és az európai szöveghagyományt újraértelmező művek befogadása iránt
11. Gyakorlottság az értekezés és az esszé írásában, megfelelő helyesírással, nyelvhelyességgel, szabatos, egyéni stílusban
12. Változatos ritmikai, zenei formálású lírai művek közös és önálló olvasása a klasszikus és a kortárs magyar és világirodalom köréből. A lírai beszédmód változatainak, általános és korhoz, illetve szituációhoz kötött különös jegyeinek értelmezése; korszakjellemző beszédmódok néhány jellegzetes alkotásának összevetése.
13. Elbeszélő művek önálló olvasása, feldolgozása a klasszikus és a kortárs felnőtt és ifjúsági irodalom köréből. Kreatív történetelbeszélési és történetátírási gyakorlatok. A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése a jellemzésben; az ironia. Az elbeszélői szólam és a szereplői szólam viszonyának vizsgálata. Törekvés a történet idejének és helyszínének azonosítására. Az idő és a tér egyértelműen megjelölt mozzanatainak azonosítása. A közvetett idő- és térmegjelölések azonosítása, ebből következtetések levonása. Törekvés az idő- és térmegjelölések értelmezésére. Az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékelése. A nézőpontok és a nézőpontváltások funkciójának értelmezése és ezek összefüggése a műben megjelenő értékekkel.
14. Önálló tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban
15. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete: Általános nyelvészeti ismeretek felhasználása a nyelvszemlélet tudatosításában, a nyelvi jelenségek értékelésében.
16. Kellő tájékozottság a magyar nyelv rokonairól, típusáról, a magyar nyelv eredetéről kialakult tudományos és tudománytalan nézetek elválasztása, de nyitottság az új problémafelvetések iránt.

17. Memória-fejlesztés: lírai, prózai, drámai művek, részletek szöveghű felidézése.

A korábbi évfolyamokon már említett képességek és készségek továbbfejlesztése. Így az információk kezelése és feldolgozása (könyvtárhasználat, Magyar Elektronikus Könyvtár, CD-ROM, kézikönyvek, lexikonok, enciklopédiák használata), irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése, írásbeli kifejezőképesség (kreatív írás, több nézőpontú értékelés, hivatalos és hétköznapi használatú szövegek megértése és alkotása, tájékozottság a város kulturális, irodalmi múltbeli és jelen hagyományaiban stb.) tanári irányítással, csoportosan és egyéni munkával.

MAGYAR IRODALOM

Témakörök, tartalmak

1. Irodalomolvasás

A magyar és világirodalom epikai, drámai, lírai alkotásainak önálló és közös olvasása. 20. századi világirodalom (24 óra), 20. század első (35 óra) és második felének magyar irodalma (22 óra), érettségi felkészülés (15 óra)

2. Elméleti ismeretek, fogalmak

Stílusok, irányzatok: avantgárd (futurizmus, kubizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, konstruktivizmus, dadaizmus), modern realizmus, újnépesség, neoavantgárd, kinetikus művészet, hiperrealizmus, posztmodern

Műfajok: mítoszregény, családragény, epikus, lírai, intellektuális, abszurd dráma, lektúr, Irodalomesztétika: rituális, vizuális, „kegyetlen” színház, a korábbi ismeretek elmélyítése, rendszerezése

Szövegalkotás, poétika: szimultanizmus, montázstechnika, vezérmotívumok, utalások (allúzió), formabontás, formaépítés, dekonstrukció

Erkölc, lélektan, vallás, filozófia: neokatolicizmus, egzisztencializmus, fasizmus, sztálinizmus, újbaloldal, neokonzervativizmus, mélylélektan, a jungi lélektan stb.

Az irodalom határterületei: tömegkultúra, szórakoztató irodalom, adaptáció, átírás

3. Írók

Babits, Kosztolányi, Juhász, Tóth Árpád, Csáth Géza, Karinthy, Füst Milán, Szabó Lőrinc, Thomas Mann, Joyce, Kafka, Apollinaire, Eliot, Kassák Lajos, Nagy Lajos, Tamási Áron, Illyés Gyula, Németh László, Beckett, Dürrenmatt, Camus, Bulgakov, Hrabal, Salinger, Marquez, Déry Tibor, Vas István, Otlík Géza, Örkény István, Mándy Iván, Mészöly Miklós, Esterházy Péter, Nagy László

4. Felkészülés az érettségi vizsgára: a 7-12. évfolyam anyagának az érettségi követelmények szerinti rendszerezése, újrendezése, ismétlése, elmélyítése

A továbbhaladás feltételei

Lényegretörő, világos felépítésű közlés szóban és írásban a különböző közlésformákban.

A hosszabb felkészülést igénylő szóbeli és írásbeli feladatok megoldásához önálló könyvtári munka, anyaggyűjtés és feldolgozás, az információfeldolgozás szabályainak megtartásával.

Tájékozottság a 20. századi szépirodalom és egyéb művek olvasásában megbeszélésében, önálló vélemény kialakítása, érvelés.

Tankönyvek, taneszközök

Dr. Mohácsy Károly: Magyar irodalom IV., Szöveggyűjtemény IV.

Madocsay László: Magyar irodalom IV., Szöveggyűjtemény IV.

A már használatban lévő, az újonnan megjelenő irodalomtankönyvek, szöveggyűjtemények, segédkönyvek, amelyek figyelembe veszik a kerettanterveket, a tanár szabad választása szerint.

MAGYAR NYELV

Témakörök, tartalmak

1. Általános nyelvi ismeretek: A nyelv mint jelrendszer, a beszéd mint cselekvés, nyelv és gondolkodás, a magyar nyelv és a kultúra viszonya, az európai nyelvcsaládok, nyelvtípusok (8 óra)

2. A magyar nyelv története: Változás és állandóság a nyelvben, a magyar nyelv eredete, rokonsága, érintkezése más nyelvekkel, az összehasonlító nyelvtudomány módszerei, a magyar nyelv fő nyelvtörténeti korszakai, a magyar hangállomány és grammatikai rendszer kialakulása, a jelentésváltozások, a magyar helyesírás történetének főbb állomásai (10 óra)

3. Nyelv és társadalom: a mai magyar nyelv, nyelvváltozatok, a nyelvművelés (4 óra)

4. Az anyanyelvi ismeretek összefoglalása és rendszerezése: a kommunikáció tényezői és funkciói, az igényes egyéni, közösségi kommunikáció, a nyelvi szintek grammatikája, a szöveg fogalma, a szövegfajták tartalmi és formai jellemzői, kapcsolatuk a kommunikációval. Az esszé (8 óra).

5. Fogalmak

Jel, jelrendszer, indoeurópai nyelvek, finnugor nyelvcsalád, a főbb nyelvtípusok, összehasonlító nyelvtudomány, diakrónia, szinkrónia, nyelvemlék, szórványemlék, vendégszöveg, kódex, ősnymtatvány, ősi szavak, jövevény-, idegen szavak, belső keletkezésű szavak,

6. A magyar nyelv történetének korszakai: nyelvemléktelen kor, ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, a nyelvújítás kora, újmagyar kor, a mai magyar nyelvhasználat

A továbbhaladás feltételei

A megértést biztosító olvasni tudás, rendezett, olvasható íráskép, megfelelő helyesírás. A páros, a kisközösségi, magán- és közéleti kommunikációról tanultak alkalmazása az egyéni nyelvhasználatban.

Új szakmai, publicisztikai, gyakorlati szövegek megértése. Világos felépítésű szabatos szöveg alkotása a mindennapi élet problémáiról, irodalmi élményekről szóban és írásban

Tájékozottság a magyar nyelv rokonságáról, típusáról, helyéről a világ nyelvei között, a magyar nyelv legfőbb történeti korszakairól, példák bemutatása a legfőbb nyelvi változásokról. Értekezés és esszé írása megfelelő helyesírással, nyelvhelyességgel, szabatos és egyéni stílusban.

Tankönyvek, taneszközök

A már korábban felsorolt tankönyvcsaládok e korosztály számára írt tankönyvei, munkafüzetei, valamint bármely tankönyv, amely figyelembe veszi a kerettanterveket, a tanár szabad választása szerint

MAGYAR IRODALOM

Érettségi felkészítés

11-12. évfolyam

Évi óraszám: 11. évfolyam: 148 + 74 (irodalom: 111 + 74, nyelv: 37)

12. évfolyam: 128+ 64 (irodalom: 96+64, nyelv: 32)

Az emelt óraszámú magyar irodalom bevezetése a 11. és a 12. évfolyamon jelenleg nem a megvalósítható a helyi tantervünk alapján. Mint jövőbeli lehetőséget mégis megjelenítjük jelenlegi tantervünkben is. Ezzel a későbbi fejlesztés irányát szeretnénk jelezni.

Emelt óraszámú magyar irodalom programjának célja

Azoknak a diákoknak ad lehetőséget intenzívebb tanulásra, akik a 11., illetve a 12. évfolyamon szeretnének eredményesebben felkészülni az emelt szintű érettségi vizsgára és a felsőfokú tanulmányaikra. Számukra az alapóra és a fakultációs órák összevonásával biztosítjuk az intenzívebb felkészülést

Képességek, kompetenciák:

A 11. és 12. évfolyam tantervében már részletesen kifejtett célokra és követelményekre túl nagyobb hangsúlyt helyez:

1. A szövegértés fejlesztésére mind a szépirodalmi, mind a tudományos művek tekintetében tanári irányítással, csoportosan és egyéni munkával.
2. Önálló ismeretszerzés fejlesztése különböző információhordozók segítségével
3. Az íráskészség: az elemző esszé és értekezés gyakorlása
4. Kommunikáció, szóbeli közlésformák: nagyobb nyomaték esik a retorika középfokú ismerete alapján előadások, hozzászólások, előadás szerkesztésére, a vita, a véleménykifejtés gyakorlására

Tartalom

A tananyag alapvetően azonos a fent ismertetett 11-12. évfolyaméval. A különbség az anyag feldolgozásának módszereiben, elmélyültségében van. Lehetőség nyílik olyan szerzők és művek olvasására is, amelyek az alapóra programjába nem férhetnek bele

A 12. évfolyamon fontos feladat a felkészülés az emelt szintű érettségire

Tananyagok

Hasonlóan a 11. és 12. évfolyamhoz, a tankönyveken túl elsősorban maguk a művek, tanulmánykötetek, folyóiratok stb. használata kerül előtérbe. Természetesen használhatók mindazok a tankönyvek és segédanyagok, amelyek forgalomban vannak, a tanár választása szerint

MAGYAR IRODALOM

Érettségi felkészítés

11. és 12. évfolyam

Évi óraszám: 11. évfolyam: 74 óra

12. évfolyam: 64 óra

Célok

Ez a program azoknak a diákoknak jelent választási lehetőséget, akik alapórán az osztályukkal kívánják tanulni a magyar irodalmat, de érdeklődésük, jövőbeli terveik vagy más motiváció alapján szeretnék a kötelezőn túl irodalmat tanulni

A program anyagának összeállítása a csoport igényeinek megfelelően történik az alábbi elvek szerint:

- a/ Az általános műveltség szélesítése, alaposabb felkészülés az érettségire
- b/ Emelt szintű érettségire, egyetemi tanulmányokra felkészítő program

Képességek, kompetenciák, követelmények

1. A kiscsoportos oktatás előnyeinek felhasználása: az együttműködési készség fejlesztése, csoportmunka, önálló munka, adatgyűjtés, kiselőadás előkészítése, megtartása, szövegek átértelmezése.
2. Olvasási készség, szövegértés fejlesztése: szakirodalom olvasása, különböző értelmezések összevetése, értékelése. Idegen nyelvű szakirodalom feldolgozása, ismertetése
3. Írásbeli készség fejlesztése: Értekezés, kritika írásának gyakorlása
4. Poétikai, stilisztikai, esztétikai ismeretek gyakorlása, fejlesztése
5. Kommunikációs és kreatív képességek fejlesztése

Tartalom

1. Irodalomolvasás

Epikai, lírai, drámai művek a klasszikus és a modern magyar és világirodalomból

2. Fogalmak, elméleti ismeretek elmélyítése, gyakorlása, új fogalmak tanulása

3. Írók

Már tanult írók, költők, drámaírók még közösen fel nem dolgozott művei, alapórákon nem szereplő műfajok

4. Felkészülés az érettségire. Témakörök, íróportrék, korszakok, műelemzések ismétlése, elmélyítése, újrendezése, kiegészítése

Tananyagok

Az alapórán használt tankönyveken, szöveggyűjteményeken túl elsősorban novelláskötetek, regények, antológiák, verseskötetek, tanulmánygyűjtemények, monográfiák, folyóiratok, hangszalagok, videokazetták, színházlátogatások, filmek